

CURRÍCULO

Educación primaria

6º

Ciencias Sociais



XUNTA
DE GALICIA

1. Ciencias Sociais

1.1 Introducción

Os retos do século XXI demandan que o noso sistema educativo proporcione as ferramentas para que o alumnado poida desenvolver o seu proxecto vital con garantías de éxito. A área de Ciencias Sociais concíbese co obxectivo de que as nenas e os nenos cheguen a ser persoas activas, responsables e respectuosas coa súa contorna próxima e afastada.

Nunha sociedade cada vez máis diversa e cambiante, é necesario promover novas formas de sentir, de pensar e de actuar, favorecedoras da inclusión do alumnado e acordes cun mundo máis xusto, solidario e sustentable. O devir do tempo e a interpretación da acción humana como responsable do cambio implican que o alumnado teña que adoptar un coñecemento de si mesmo e da contorna que o rodea, adaptándose a el e sendo capaz de contribuír ao seu avance e conservación. Isto supón tamén, o recoñecemento da diversidade como riqueza pluricultural, a resolución pacífica de conflitos e a aplicación crítica dos mecanismos democráticos de participación cidadá, todo iso fundamentado na Declaración Universal dos Dereitos Humanos, na Convención sobre os Dereitos do Neno, nos principios recollidos no Estatuto de Autonomía de Galicia e na Constitución, nos valores do europeísmo e no compromiso cívico e social.

O alumnado debe adquirir os coñecementos, destrezas e actitudes relacionadas co uso seguro e fiable das fontes de información e coa educación para o desenvolvemento sustentable e a cidadanía global, que inclúe entre outros: o coñecemento e o impulso para traballar a favor da consecución dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da Axenda 2030, o respecto pola diversidade etnocultural e afectivo-sexual, a cohesión social, o espírito emprendedor, a valoración e conservación do patrimonio, o emprendemento social e ambiental e a defensa da igualdade efectiva entre mulleres e homes; en resumo, nenas e nenos comprometidos co planeta e coas persoas, que chegarán a ser persoas adultas con intereses e inquietudes para conservar a contorna que os rodea.

O desenvolvemento dunha cultura científica baseada na indagación forma unha cidadanía con pensamento crítico, capaz de tomar decisións ante as situacións que se lle expoñan, xa sexa no ámbito persoal, social ou educativo. Os procesos de indagación favorecen o traballo interdisciplinar e a relación dos diferentes coñecementos e destrezas que posúe o alumnado. Desde esta óptica, proporcionarlle unha base científica sólida e ben estruturada ao alumnado axudarlle a comprender o mundo no que vive, animarao a coidalo, respectalo e valoralo, propiciando o camiño cara a unha transición ecolóxica xusta.

Noutra orde de cousas, a dixitalización da sociedade require que o alumnado faga un uso seguro, eficaz e responsable das tecnoloxías da información e comunicación, que facilitará a realización de proxectos interdisciplinares cooperativos nos que se resolva un problema ou se dea resposta a unha necesidade da contorna próxima. Xunto coa promoción do espírito emprendedor e o desenvolvemento das destrezas e técnicas básicas do proceso tecnolóxico, o alumnado poderá achegar solucións creativas e innovadoras a problemas presentes da sociedade, desenvolvendo propostas prácticas que apliquen os principios da aprendizaxe servizo.

Para todo iso, é necesario partir dos centros de interese do alumnado e a súa realidade próxima, achegándoo ao descubrimento, a observación e a indagación dos distintos elementos naturais, sociais e culturais do mundo que o rodea.

A área de Ciencias Sociais engloba diferentes disciplinas e relaciónase con outras áreas do currículo, o que favorece unha aprendizaxe holística e competencial. Para determinar as competencias específicas, que son o eixe vertebrador do currículo, tomáronse como referencia os obxectivos xerais da etapa e o perfil de saída do alumnado ao termo do ensino básico.

A avaliación dos obxectivos da área realízase través dos criterios de avaliación, que miden tanto os resultados como os procesos, dunha maneira aberta, flexible e interconectada dentro do currículo.

Os criterios de avaliación e os contidos, pola súa banda, estrutúranse en catro bloques, que deberán aplicarse en diferentes contextos reais para alcanzar o logro dos obxectivos da área.

O primeiro bloque, «Ciencia e tecnoloxía», presenta unha ampla variedade de temas relacionados co ámbito científico, onde o alumnado desenvolve destrezas e estratexias a través da investigación. Deste xeito, iníciase nos principios básicos do método científico, que propicia a indagación e o descubrimento do mundo que o rodea, poñendo en valor o impacto da ciencia na nosa sociedade desde unha perspectiva de xénero.

Por outra banda, este bloque pretende tamén habilitar o alumnado no manexo básico dunha variedade de ferramentas e recursos dixitais como medio para satisfacer as súas necesidades de aprendizaxe, buscar e comprender a información, crear contido, comunicarse de forma efectiva e desenvolverse nun ambiente dixital de forma responsable, segura e crítica, dándolle a oportunidade de compartir a súa experiencia con outros contextos educativos.

O bloque «O mundo e o desenvolvemento sustentable» axuda a que o alumnado coñeza as interaccións entre as actividades humanas e o medio natural e social, así como o impacto ambiental que xeran. Desta forma, involucrarase na adquisición de hábitos de vida sustentable e na participación en actividades que poñan en valor os coidados do medio que o rodea e que lle permitan avanzar cara aos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da Axenda 2030 de maneira

consciente, contextualizada e vivenciada, facendo uso da contorna para entender dunha maneira práctica como coidalo e respectalo.

No bloque «Vivir en sociedade», o alumnado introducirase no contexto social dunha maneira máis cívica, democrática, sustentable e comprometida, permitíndolle elaborar unha interpretación persoal da súa contorna próxima e do mundo. Faise especial énfase no rexeitamento de calquera tipo de discriminación e na convivencia pacífica, co obxectivo de formar unha futura cidadanía responsable, participativa e solidaria.

O bloque «Leccións do pasado» préstalles atención aos retos e situacións do presente e da contorna local e global, tomando como referencia a realidade histórica máis próxima, ata obter unha comprensión máis global. Pártese duns coñecementos básicos da historia de Galicia e de España, respectando e valorando os aspectos comúns e de carácter diverso, utilizando o pensamento histórico e as relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión como medio para entender a evolución das sociedades ao longo do tempo e do espazo.

A gradación destes contidos, a súa programación e a súa secuenciación non debe seguir necesariamente unha orde cronolóxica determinada, senón que han de adecuarse ás intencións didácticas e formativas que marca o alumnado en cada ciclo, partindo dos seus intereses, motivacións e das circunstancias que se dean na realidade da aula e na súa comunidade. As prácticas innovadoras neste ámbito supoñen unha oportunidade para aplicar metodoloxías activas, que sitúen o alumnado como protagonista do proceso. Neste sentido, as situacións de aprendizaxe han de ser un espazo aberto que fomente a curiosidade e a observación analítica para construír unha propia posición persoal ante a realidade, unha posición que debe considerarse potencialmente transformadora da realidade social existente.

1.2 Obxectivos

Obxectivos da área
OBX1. Utilizar dispositivos e recursos dixitais de forma segura, responsable e eficiente, para buscar información, comunicarse e traballar de maneira individual, en equipo e en rede.
<ul style="list-style-type: none">Nas últimas décadas, as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) fóronse introducindo e integrando nas nosas vidas, e expandíronse a todos os ámbitos da nosa sociedade, e proporcionáronnos coñecementos e numerosas ferramentas que axudan en multitude de tarefas da vida cotiá. Esta situación avanza a pasos axigantados, de maneira que as TIC se fan cada vez máis imprescindibles; dispositivos móbiles e tecnolóxicos son unha constante actualmente en diversos ámbitos.A cidadanía do mañá desenvolverase nun ambiente dixital, que implicará unha serie de coñecementos non soamente técnicos, senón tamén de discriminación de información. A diferenza de outrora, gran parte da información que manexamos hoxe en día atópase en dispositivos e recursos dixitais e é moi importante a súa procura e

selección. Hai que ter en conta que as nosas alumnas e alumnos nacen na era dixital, con certas habilidades para manexar os devanditos dispositivos e na nosa man está ensinalles a filtrar toda aquela información pouco útil, irrelevante ou errónea.

- Un aspecto importante e inherente ás tecnoloxías son os riscos asociados ao seu uso. É imprescindible saber como **actuar en caso de perda de datos, ciberacoso, ameazas á privacidade, dependencia, contidos inapropiados...** Por iso se traballará activamente desde os centros na prevención deste tipo de situacións, dándolle unhas pautas de actuación a toda a comunidade educativa.

OBX2. Expor e dar resposta a cuestións científicas sinxelas, utilizando diferentes técnicas, instrumentos e modelos propios do pensamento científico, para interpretar e explicar feitos e fenómenos que ocorren no medio natural, social e cultural.

- As Ciencias Sociais contribúen ao desenvolvemento persoal e social do alumnado, achegándolle recursos para integrarse e participar activamente na sociedade en que vive, comprendendo o mundo que o rodea, favorecendo a participación activa nos diferentes procesos de indagación e exploración propios do pensamento científico. Os diversos ámbitos de estudo desta área incentivarán este pensamento científico, aplicándoo aos aspectos xeográficos, sociais e históricos; iso levará a unha comprensión do mundo dunha maneira máis global.
- Para que esta forma de traballo xere verdadeiras aprendizaxes, o profesorado debe asumir o papel de facilitador e guía, proporcionándolle ao alumnado as condicións, pautas, estratexias e os materiais didácticos que favorezan estas destrezas. Contextualizaranse as actividades na contorna máis próxima, buscando que o alumnado sexa capaz de aplicar o aprendido en diferentes contextos, extrapolando o coñecemento científico a outro tipo de situacións, de maneira global e interdisciplinar. Deste xeito, ademais, estímúlase o interese pola adquisición de novas aprendizaxes e pola procura de solucións a problemas que poidan formularse na vida cotiá.

OBX3. Identificar as características dos diferentes elementos ou sistemas do medio natural, social e cultural, analizando a súa organización e as propiedades e establecendo relacións entre estes, para recoñecer o valor do patrimonio cultural, conservalo, melloralo e emprender accións para o seu uso responsable.

- Iniciarse como futuros cidadáns e cidadás para participar na sociedade e interactuar co medio implica comprender a realidade en que se vive (natural, social e cultural), valorando a súa riqueza e diversidade. Nesta área proporciónanse recursos para coñecer e comprender a contorna cotiá, vivirla, respectala, valorala, conservala, protexela e transformala, para melloralala. Ao facer fincapé no mundo que nos rodea, no desenvolvemento de actitudes críticas e na aceptación das diferenzas, lévase a cabo un achegamento a realidades diferentes no espazo e no tempo. É importante visibilizar os problemas relacionados co uso do espazo e as súas transformacións, os cambios e as adaptacións protagonizados polos humanos a través do tempo para as súas necesidades; e as distintas organizacións sociais que foron desenvolvéndose.
- A toma de conciencia do continuo uso e explotación dos recursos da contorna debe favorecer que o alumnado desenvolva accións de uso sustentable, conservación e mellora do patrimonio natural e cultural do territorio galego, considerándoo como un ben común. Ademais, debe promover o compromiso e a proposta de actuacións orixinais e éticas que respondan a retos naturais, sociais e culturais expostos.

OBX4. Identificar as causas e consecuencias da intervención humana na contorna, desde os puntos de vista social, económico, cultural, tecnolóxico e ambiental, para mellorar a capacidade de afrontar problemas, buscar solucións e actuar de maneira individual e cooperativa na súa resolución, e para poñer en práctica estilos

de vida sustentables e consecuentes co respecto, o coidado e a protección das persoas e do planeta.

- Coñecer como evolucionou a interacción do ser humano co mundo que o rodea no uso e aproveitamento dos bens comúns mediante procesos tecnolóxicos cada vez máis avanzados resulta esencial para que o alumnado reflexione e sexa consciente dos límites da biosfera, dos problemas asociados co consumo acelerado de bens e o establecemento dun modelo enerxético baseado nos combustibles fósiles. Desta maneira poderá afrontar os retos e desafíos da sociedade contemporánea de forma sustentable.
- Comprender as relacións de interdependencia e ecodependencia, así como a importancia que teñen para nós, como seres sociais dependentes, os coidados que nos achega a comunidade, é o punto de partida para poder identificar e afondar nas diferentes problemáticas que formula o modelo de sociedade actual e o seu impacto no ámbito local e global. É preciso, polo tanto, dotar o alumnado de ferramentas que faciliten o seu apoderamento como axentes de cambio ecosocial desde unha perspectiva emprendedora e cooperativa. Isto supón que deseñe, participe e se involucre en actividades que permitan avanzar cara aos obxectivos de desenvolvemento sustentable da Axenda 2030, de maneira consciente e contextualizada. Así, será participe da construción de modelos de relación e convivencia baseados na empatía, na cooperación e no respecto ás persoas e ao planeta.

OBX5. Observar, comprender e interpretar continuidades e cambios do medio natural, social e cultural, analizando relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión, para explicar e valorar as relacións entre diferentes elementos e acontecementos.

- Coñecer os trazos das distintas sociedades ao longo do tempo e o papel que mulleres e homes desempeñaron nestas como protagonistas individuais e colectivos da historia débelle servir ao alumnado para relacionar as diferentes épocas e identificar as accións e os feitos máis destacados en cada unha delas. Os elementos e as manifestacións culturais de cada sociedade son a expresión de complexas relacións económicas, sociais e políticas, así como dos valores, crenzas e ideas que as sustentan, pero tamén das súas múltiples identidades, do talento dos seus integrantes e das relacións con outras culturas. Comprender esa rede dinámica de interaccións é o fondo de toda interpretación e valoración crítica do pasado, sentando as bases das súas propias ideas futuras. Así mesmo, resulta de vital importancia o coñecemento e conservación da idiosincrasia galega, mantendo vivos os valores e as ideas que a caracterizan e contribuíndo á súa transmisión a futuras xeracións.
- O coñecemento e a contextualización de acontecementos relevantes desde un punto de vista histórico resultan fundamentais para que o alumnado comprenda a forma en que o pasado contribúe na configuración do presente. A investigación de tales acontecementos, establecendo relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión entre eles, e identificando os aspectos dinámicos e os máis estables, permítelle ao individuo unha maior e mellor comprensión de si mesmo e das súas relacións cos demais e coa contorna, e dispoño na mellor situación para adoptar unha actitude obxectiva e analítica con respecto á actualidade e para asumir un compromiso responsable e consciente dos retos do futuro.

OBX6. Recoñecer e valorar a diversidade e a igualdade de xénero, mostrando empatía e respecto por outras culturas e reflexionando sobre cuestións éticas, para contribuír ao benestar individual e colectivo dunha sociedade en continua transformación e ao logro dos valores de integración europea.

- A diversidade é un trazo característico das sociedades contemporáneas e formula retos para a vida en democracia. A análise comparativa entre diferentes sociedades e territorios no mundo mostra a coexistencia de distintas formas de organización social e política derivadas de diversos factores. A realidade pluricultural da contorna favorece a toma de conciencia da diversidade e a riqueza patrimonial existentes, promovendo unha actitude de respecto e

diálogo con persoas e culturas diferentes. A interconexión mundial, os procesos de integración, como o da Unión Europea e os movementos migratorios, conectan con esta realidade múltiple e diversa, que é necesario afrontar desde os principios de igualdade, de respecto aos dereitos humanos e da infancia e desde os valores do europeísmo, para previr prexuízos e actitudes discriminatorias e favorecer a inclusión e a cohesión social.

- No seo da sociedade atopámonos, ademais, con outros tipos de diversidade asociados á etnicidade, ao xénero, á idade, ás crenzas, á identidade, á orientación sexual ou á situación funcional das persoas, que precisan de actitudes baseadas no respecto, na valoración das súas diferenzas e na inclusión. Especial importancia cobran os comportamentos relativos á igualdade entre mulleres e homes, que ten que implicar accións comprometidas para evitar toda actitude discriminatoria. Todos estes comportamentos e valores deben desenvolverse na contorna familiar e social do alumnado, a través do exercicio dunha cidadanía activa, responsable, participativa e solidaria.

OBX7. Participar na contorna e na vida social de forma eficaz e construtiva desde o respecto aos valores democráticos, aos dereitos humanos e da infancia e aos principios e valores do Estatuto de autonomía de Galicia, da Constitución española e da Unión Europea, valorando a función do Estado e das súas institucións no mantemento da paz e da seguridade integral cidadá, para xerar interaccións respectuosas e equitativas e promover a resolución pacífica e dialogada dos conflitos.

- Comprender a organización e o funcionamento dunha sociedade no seu territorio e valorar o papel das administracións na garantía dos servizos públicos e bens comúns é fundamental para a educación cidadá e a participación democrática. A sociedade demanda unha cidadanía comprometida e crítica que participe de maneira activa no ámbito escolar e noutras actividades que teñan influencia no benestar da comunidade. Neste marco de convivencia, o alumnado debe tomar conciencia da importancia das normas de conduta social, da mobilidade segura, saudable e sustentable, e da distribución de dereitos e responsabilidades entre persoas de maneira igualitaria e dialogada, desenvolvendo destrezas comunicativas e de escoita activa, de pensamento crítico e de resolución pacífica de conflitos, valorando a función que o Estado e as súas institucións desempeñan no mantemento da seguridade integral e da defensa como un compromiso cívico e solidario ao servizo da paz.
- Os principios e valores do Estatuto de autonomía de Galicia, da Constitución española e da Unión Europea, xunto cos do Estado e das institucións democráticas, implican o exercicio dunha cidadanía activa que contribúa a manter e cumprir as súas obrigas cívicas e favoreza a xustiza social, a dignidade humana, a liberdade, a igualdade, o Estado de dereito e o respecto aos dereitos humanos e ás minorías etnoculturais. A adopción consciente de valores como a equidade, o respecto, a xustiza, a solidariedade e a igualdade entre mulleres e homes preparan o alumnado para afrontar os retos e desafíos do século XXI.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Terceiro ciclo

Sexto curso

Área de Ciencias Sociais

Terceiro ciclo

6º curso

Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.1. Utilizar recursos dixitais de acordo coas necesidades do contexto educativo de forma segura e eficiente, buscando información, comunicándose e traballando de forma individual, en equipo e en rede. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.2. Formular preguntas e realizar predicións razoadas sobre o medio natural, social ou cultural, mostrando e mantendo a curiosidade. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.3. Buscar, seleccionar e contrastar información, de diferentes fontes seguras e fiables, usando os criterios de fiabilidade de fontes, adquirindo léxico científico básico, utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.4. Realizar experimentos guiados, utilizando diferentes técnicas de indagación e modelos, empregando de forma segura os instrumentos e dispositivos apropiados, realizando observacións e medicións precisas e rexistrándoas correctamente. 	OBX2
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fases da investigación científica (observación, formulación de preguntas e predicións, planificación e realización de experimentos, recollida e análises de información e datos, comunicación de resultados...). Iniciativa emprendedora. ▪ Técnicas para unha adecuada exposición oral dos resultados dunha investigación, con claridade e orde. Presentación de resultados en formatos diversos. ▪ Vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións. Realización dun glosario. ▪ Fomento da curiosidade, da iniciativa, da constancia e do sentido da responsabilidade na realización das diferentes investigacións. ▪ A relación entre os avances en matemáticas, ciencia, enxeñaría e tecnoloxía para comprender a evolución da sociedade no ámbito científico-tecnolóxico. ▪ Estratexias de procura e selección de información na internet seguras e eficientes (valoración, discriminación, selección, organización e propiedade intelectual); recoñecemento de riscos asociados a un uso inadecuado e pautas de actuación. ▪ Estratexias de recollida, almacenamento e representación de datos para facilitar a súa comprensión e análise, individual e cooperativamente, facilitando o diálogo e a resolución de conflitos. 	
Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Identificar e analizar as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través da indagación utilizando as ferramentas e os procesos adecuados. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Establecer conexións sinxelas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural, mostrando comprensión das relacións que se establecen. 	OBX3

<ul style="list-style-type: none"> CA2.3. Promover estilos de vida sustentable e consecuentes co respecto, cos coidados, coa corresponsabilidade e coa protección das persoas e do planeta, a partir da análise crítica da intervención humana na contorna. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> CA2.4. Participar con actitude emprendedora na procura, no contraste e na avaliación de propostas para afrontar problemas ecosociais, buscar solucións e actuar para a súa resolución, a partir da análise crítica das causas e consecuencias da intervención humana na contorna. 	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> O futuro da Terra e do universo. Os fenómenos físicos relacionados coa Terra e co universo e a súa repercusión na vida diaria e na contorna. A exploración espacial e a observación do ceo; a contaminación lumínica; a concienciación polo coidado do medio. O clima e o planeta. Introducción á dinámica atmosférica e ás grandes áreas climáticas do mundo. Os principais ecosistemas e as súas paisaxes. A contorna que nos rodea. A diversidade xeográfica de España e de Europa. Representación gráfica, visual e cartográfica a través de medios e recursos analóxicos e dixitais usando as tecnoloxías da información xeográfica (TIX). O cambio climático. Responsabilidade ecosocial. Ecodependencia, interdependencia e interrelación entre persoas, sociedades e medio natural. Axenda Urbana. O desenvolvemento urbano sustentable. A cidade como espazo de convivencia. Economía verde. A influencia dos mercados (de bens, financeiro e laboral) na vida da cidadanía. Os axentes económicos e os dereitos laborais desde unha perspectiva de xénero. O valor social dos impostos. Responsabilidade social e ambiental das empresas. Publicidade, consumo responsable (necesidades e desexos) e dereitos do consumidor. Estilos de vida sustentable: a pegada ecolóxica. 	
Bloque 3. Vivir en sociedade	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA3.1. Analizar os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a sociedade actual, valorando a diversidade etnocultural ou afectivo-sexual e a cohesión social, e mostrando empatía e respecto por outras culturas e pola igualdade de xénero. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.2. Promover actitudes de igualdade de xénero e condutas non sexistas, analizando e contrastando diferentes modelos na nosa sociedade. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.3. Resolver de forma pacífica e dialogada os conflitos, promovendo unha interacción respectuosa e equitativa a partir da linguaxe inclusiva e non violenta e explicando e exercitando as principais normas, dereitos, deberes e liberdades que forman parte da Constitución española e da Unión Europea, e coñecendo a función que o Estado e as súas institucións desempeñan no mantemento da paz, da seguridade integral cidadá e no recoñecemento das vítimas da violencia. 	OBX7

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Explicar o funcionamento xeral dos órganos de goberno do municipio, das comunidades autónomas, do Estado español e da Unión Europea, valorando as súas funcións e a xestión dos servizos públicos para a cidadanía. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Historia e cultura das minorías étnicas presentes no noso país, particularmente as propias do pobo xitano. Recoñecemento da diversidade cultural e lingüística de España. ▪ Os principios e valores dos dereitos humanos e da infancia, o Estatuto de autonomía de Galicia e a Constitución española, dereitos e deberes da cidadanía. A contribución do Estado e das súas institucións á paz, á seguridade integral e á cooperación internacional para o desenvolvemento. ▪ A organización política. Principais entidades políticas e administrativas da contorna local, autonómica e nacional en España. Sistemas de representación e de participación política. ▪ España e a Unión Europea. Formas de goberno. Fórmulas para a participación da cidadanía na vida pública. ▪ España e Europa. As principais institucións de España e da Unión Europea, dos seus valores e das súas funcións. Os ámbitos de acción das institucións europeas e a súa repercusión na contorna. ▪ Cidadanía activa. Fundamentos e principios para a organización política e xestión do territorio en España. Participación social e cidadá. ▪ Igualdade de xénero e condutas non sexistas. Crítica dos estereotipos e roles nos distintos ámbitos: académico, profesional, social e cultural. Accións para a igualdade efectiva entre mulleres e homes: a discriminación positiva. ▪ Seguridade viaria. Normas básicas de circulación, sinais de tráfico e marcas viarias. Condutas e hábitos viarios correctos. Causas e grupos de risco nos accidentes de tráfico. 	
Bloque 4. Leccións do pasado	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.1. Valorar, protexer e mostrar actitudes de conservación e mellora do patrimonio natural e cultural a través de propostas e accións que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.2. Analizar relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión entre diferentes elementos do medio social e cultural desde a Idade Media ata a actualidade, situando cronoloxicamente os feitos. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.3. Coñecer persoas, grupos sociais relevantes e formas de vida das sociedades desde a Idade Media ata a actualidade, incorporando a perspectiva de xénero, situándoas cronoloxicamente e identificando trazos significativos sociais en distintas épocas da historia. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.4. Promover actitudes de igualdade de xénero e condutas non sexistas, analizando e contrastando diferentes modelos na nosa sociedade. 	OBX6
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ As fontes históricas: clasificación e utilización das distintas fontes (orais, escritas, patrimoniais). As pegadas da historia na contorna. 	

- Temas de relevancia na historia: Idade Contemporánea, transformacións económicas, políticas, sociais e culturais, o papel representado polos suxeitos históricos (individuais e colectivos), acontecementos e procesos.
- O papel da muller na historia e os principais movementos en defensa dos seus dereitos. Situación actual e retos de futuro na igualdade de xénero.
- As expresións artísticas e culturais medievais, modernas e contemporáneas en España e a súa contextualización histórica desde unha perspectiva de xénero. A función da arte e da cultura no mundo actual.
- O patrimonio natural e cultural como ben e recurso; o seu uso, coidado e conservación.

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na área de Ciencias Sociais desenvolverá ou seu currículo e tratará de asentarse de xeito gradual e progresivo nos distintos niveis da etapa as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da área e, en combinación co resto das áreas, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da área e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe, que se presentan nos apartados seguintes, e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da área de Ciencias Sociais e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I

Obxectivos da área	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	3		4	1-2-3-4-5				4
OBX2	1-2-3		2-4	1-2		4		
OBX3			1-2-4-5	1		4	1	1
OBX4	5		2-5		4	1-3-4	1	
OBX5	3		4		4	1-3	2	1
OBX6		3			3	1-2-3		1
OBX7	5				1	1-2-3		1

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe

- A realización de proxectos significativos para o alumnado, usando diferentes estratexias e respectando os ritmos de aprendizaxe, partindo dos seus coñecementos previos, reforzando a autoestima, a autonomía, a curiosidade, a motivación e a responsabilidade sobre as propias aprendizaxes.
- A reflexión metodolóxica conxunta da que xurda unha proposta de centro común, cun enfoque global e interdisciplinar, que garanta o cumprimento dos principios pedagóxicos que se propoñen desde a área de Ciencias Sociais.
- O aproveitamento dos recursos propios da contorna, partindo de aprendizaxes máis simples cara a outras máis complexas e considerando as diferenzas interculturais como un aspecto enriquecedor que achega posibilidades de aprendizaxe.
- A introdución da aprendizaxe servizo, para fomentar a aprendizaxe activa a través da participación do alumnado nas actividades comunitarias, involucrándose nas necesidades reais da súa contorna e mellorándoa, facendo posible conectar o aprendido na aula cun contexto real.
- O traballo individual e en equipo, cooperativo, que posibilite a resolución conxunta e colaborativa das tarefas e favoreza a participación do alumnado, facéndoo protagonista das súas aprendizaxes.
- Os principios de normalización e inclusión, a atención individualizada, a detección precoz e a prevención das dificultades de aprendizaxe como medios para garantir a atención á diversidade, promovendo a súa cohesión social.
- A innovación educativa como estratexia de experimentación, renovación e innovación curricular.
- A aplicación de diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado, como, por exemplo, o portfolio, as rúbricas, os mapas mentais, os diarios, os debates, as probas específicas, as escalas de valoración...
- O emprego de personaxes relevantes ao longo da historia, no ámbito científico-tecnolóxico, resaltando o papel das mulleres, incidindo especialmente nas de orixe galega, desde unha perspectiva de xénero.
- O espírito crítico que permita coñecer porque hai profesións tan feminizadas ou masculinizadas e a presentación de persoas que representen logros e rupturas de teitos de cristal no eido profesional.